

**De febre nervosa : dissertatio medica, inauguralis ... / eruditorum examini
subjicit Edvardus Nugent.**

Contributors

Nugent, Edward.
Lister, Dr
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Edinburgi : Apud Balfour et Smellie, 1780.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jgggp33c>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D E
FEBRE NERVOA,

DISSERTATIO MEDICA, 5.
INAUGURALIS.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit
EDVARDUS NUGENT,
HIBERNUS.

Societatis Medicae Regiae Edinburgenae Socius.

Octavo calendas Julii, hora locoque solitis.

Rien n'est beau que le vrai, le vrai seul est aimable;

Le vrai plaît partout. ——— BOILEAU.

EDINBURG:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXX.

Mr. Lister

from his humble servant.

The Author.

MATHÆO TALBOT,

In Comitatu Wexfordiensi,

ARMIGERO,

EDVARDUS NUGENT

Salutem.

NON hic, Vir eximie, quaenam te virtutes varia exercentem vitae munera, et Maritum, et Patrem, et Civem ornaverint, mihi dicere in proposito est, nec quam carus tuis, alienis colendus, evaseris, splendida oratione dicturus sum; talem quippe fastum tua modestia respuit. Simul ego verborum pompam sponte fugio, ne Patroni laudes foedo adulationis ~~macula~~ ^{*} maculare videar. Quas ^{*} *salutu* autem grates solverem voluptati, quam tuus tibi retribuit animus, pares? Scilicet mens, dignitatis suae conscia, praemium sibi dulcissimum rependit; qui summam in eo gloriam ponit, ut optima quaque hominibus praestet, nullo eget praecone; ultro mercedem affert cujusque diei memoria, et, duplici cum foenore, ad talem auctorem reddit collati beneficii suavitas. Tenue igitur honoris vectigal accipe: Tibi, amico illustri, studiorum primitias dico, tibi futuros deferro labores, qui, si populorum felicitati, si Patriae, si Reipublicae, olim quid profuerint, tibi id omne lubens refero.

D E

FEBRE NERVOSA,

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS.

DE re practica scripturus, ipse in medicina juvenis, difficile quidem munus suscipio. Cum vero rem ipsam practicam futuri officii ratio spectet, eo utilitatem, vel famae discrimine, assequi volui. Quod si, ex hac dissertatione, lux aliqua morbi funesti medelae affulserit, satis superque labor pensabitur; sin minus, tum certe hoc solamini erit, scilicet, quo quisque doctior est, eo magis etiam liberali animo pollet, adeoque errorum veniam sperare novo auctori licebit. Multa, in opusculo,
viris

viris celeberrimis Cullen, Huxham, et Pringle deberi fateor. Febrem nervosam typho annumerandam, adeoque quicquid de altera, de utraque, recte dici intelligo.

MORBI HISTORIA.

Febris nervosa principio lentius ingreditur, cum exercitationis fastidio, alternis exigui caloris frigorisque vicibus, incertis subitisque ardoribus, et lassitudinis sensu, qualis magnum laborem sequitur; simul invadit torpor ac moestitia, in capite dolor, stupor, vel vertigo, mox nausea, qua frequens excitatur vomitus, nec quicquam tamen praeter pituitam parcam et insipidam elicatur. Etsi lucidum aliquando intervenit horarum aliquot intervallum, exacerbata tamen, praecipue noctem versus, redeunt symptomata; caput stupor vel vertigo major urget, calor augetur, ac respiratio laborat,

rat, dolor obtusus aut frigoris sensus occiput afficit, saepe gravis dolor secundum futuram coronariam superius premit, ac vulgo delirii plus minus supervenit; talia aeger saepe dies quinque vel sex patitur, anxius, infomnis, etsi saepe oppressus et somniculosus. Sed, quamvis assidentibus dormire videatur, ipse dormire se negat, nec omnino sentit. A statu sano longe remotum, neque tamen multum aegrotare, dixeris; vultus interea dejectus, tristis, et pallidus; pulsus frequens, debilis, inaequalis, interdum volitans, nonnunquam paucis ictibus tardus, imo intermittens, tum subito cum faciei ardore illico rapidus, mox forsitan rursus mirum in modum placidus et aequalis, et sic saepe varius. Inaequalis pariter et incerta cernitur caloris ac frigoris successio. Aliquando color subito roseus genas tingit, dum nasus superior et utraque auris frigent, fronsque simul rore frigido madet. Saepe etiam vultus calet, rubet, dum artus penitus frigent. Urina plerumque pallida, saepe limpida, haud raro serum colore refert,

vel

vel cerevisiam tenuem vapidam, in qua vel sedimentum nullum, vel materiam laxam, furfuraceam, sparsam vidimus. Lingua initio vix unquam sicca vel discolor, aliquando tamen muco tenui albido obducitur, saepe quidem in statu vel fine arida, lugubre rubens, et dura. Sed, quanquam lingua et labia arida videntur, aeger vix unquam sitim, etsi nonnunquam ardorem in lingua accusat; diem versus septimam vel octavam magnopere augetur vertigo vel capitis stupor aut dolor, simul increbrescit murmur capitis, aut aegro prorsus importunus aurium tinnitus, quem saepe delirium sequitur. Gravitas circa praecordia, et anxietas urget, spiritus deprimuntur, aeger saepe in delirium collabitur, frontem manuumque posteriorem partem sudor frigidus subito irrigat, dum genae interea palmaeque praeter naturam calent. Saepe diem versus nonam, decimam, vel duodecimam, sudor subito erumpit profusus, in artubus viscidus ac frigidus; saepe etiam diarrhoea invadit. Jam natura praiceps ad debilitatem ruit, artus frigent,

frigent, unguēs pallidi et lividi fiunt, pulsus tremit ac volitat, potius quam digitum ferit; adeo debiles celeresque simul fiunt arteriarum ictus, ut vix sentiri queant; nonnunquam tamen tardi, saepe intermittentes. Aeger jam sensum omnino amittit; nec, qui primum sono aut luce vel minima irritabilis erat, nunc maxima turbatur. Delirium mox in comā, et comā rursus in mortem, brevi definit. Incerta morbi duratio; nonnunquam die undecima vel decima quarta finitur; aliquando ad decimam septimam aut vigesimam, hanc etiam ultra, interdum excurrit. Frequens comes venit eruptio petechialis, quae nunquam supra cutem exurgit, et maculis constat rubris, exiguis, pulicum puncturas referentibus, simul adeo confertis, ut in se mutuo confluere videantur; nec quis interstitia facile videat, sed cutem aequali et continuo rubore perfundi arbitretur; longe plures in pectore et dorso, pauciores in cruribus et brachiis, in facie raro ullae conspiciuntur. Interdum die quarta vel quinta erumpunt; aliquando

tertia, post intempestivam exinanitionem; nonnunquam non ante diem decimam quartam, interdum non nisi post mortem. Aliquando pro petechiis veniunt vibices, lineis sanguineis sub cute currentibus similes. Post crisin salutiferam, multi dolores vagos et dyspnoeam, omnes fere debilitatem magnam, conqueruntur; nonnulli etiam furdi aliquamdiu fiunt.

D I A G N O S I S.

Febris nervosa multiplici modo ab inflammatoria dignoscitur. Haec raro, illa saepissime, a contagione oritur. Regionis plerumque calidae incola typhus, frigidae synocha. Haec durum, plenum, validum pulsum, illa parvum et debilem fere habet. Sanguine misso, in synocha, omnia vulgo mitiora fiunt; contra in typho, pulsus frequentior, sed simul debilior fit, nec deinde vim debitam recuperat; imo, nullo sangui-

ne detracto, etsi paulo forsitan serius, at certo deficit. Synocha urinam saepius rubram, typhus pallidam, exhibet. Illa magnum, haec modicum calorem habet; simul in typho, paululum provecta, pulsus aliquamdiu prementi mordax ardoris sensus percipitur. In utroque febris genere, lingua, praesertim finem versus, arefcit, et fordidam fit; typho autem quae sequuntur propria esse videntur, nempe, lingua aliquando per totum morbi cursum mollis et humida, sed simul flavescens et subviridis, In stadio provecto, halitus ingratus, et in dentibus, circa radices, nigraefordes collectae. A cerebri quoque statu magnum febrem inter nervosam et inflammatoriam discrimen cernitur. In hac sensus, nisi superveniente delirio, parum fere turbantur; in illa ab initio saepe hebescent, aliquando penitus amittuntur. Delirium in synocha ferox, in typho mite; simul aeger aliquid secum tacitus voluere, aliquando veluti territus e somno exilire, sed illico in stuporem quasi sopitus recidere. Facies interea squallet,

let, oculi fere clauduntur; vox debilis, loquela tarda. In Synocha, delirium vino intenditur; in typho minuitur; simul pulsus validiores et saepe tardiores fiunt. Vi-res artuum, in synocha, multo minus quam in typho, franguntur; nonnunquam profecto, nimirum quando ferox adest delirium, majores quam fano homini observantur.

Huic morbo maxime opportunus est laxior corporis habitus; hinc in debilibus, quam in robustis, typhus frequentior. Insigne exemplum sunt Ottomani: Horum per urbes non modo typhi species pessima, pestis scilicet, sed febris, per contagionem, quotannis grassatur; neque coelo unice tribui potest, cum in advenis ibidem morantibus, quam in indigenis, et mitior et minus frequens sit. Alia igitur accusanda mali causa: Religio, nempe, quae lavationes quotidianas imperat. Summum in balneis calidis luxum Turcae ponunt; neminem autem fugit quantum balneo calido crebro corpus debilitetur. Accedit, quod vino et liquo-

liquoribus omnibus fermentatis, quibus nihil magis vires reficit ac putredini obstat, religione arcentur.

Causae excitantes stimulo agere olim credebantur; cujus quidem opinionis praecipuus defensor extitit magnus Boerhaavius. Nec quis mihi vitio vertat, si a gravissimo auctore dissenfero; vixit utique suis ornamentum, alienis oraculum, orbi medico decus: Sed, ex quo floruit, tot jam elapsis annis, multa nova utilia, sicut in literarum republica, sic in arte quoque salutifera, inventa fuisse, nemo negaverit. Hoc igitur quaerendum, nullamne erroris speciem prae se ferat ista vel tanti viri sententia. Febris nomine morbum complectimur: Numquid itaque, si repentina quavis aut violentiori exercitatione, cordis excitetur actio, talem motum auctum febrem appellabimus? Nec nobis adversatur quod ex stimulis admotis febrem aliquando oriri concedimus; hoc namque inflammationis interventu accidit; ideoque nil tali argumento infirmatur nostri summa propositi, quae
typhi

typhi causas excitantes vi sedante agere asferit. Ex stimulorum opinione signorum accessum febris comitantium ratio deduci nequit; dum contra vertigo, nausea, debilitas, causas sedantes admotas fuisse luculenter indicat. Causae excitantes praecipuae sunt,

Contagium.

Fomes.

Humiditas cum calore juncta.

Alimenta corrupta.

Fames a cibi penuria.

Immunditia.

Timor.

Venus vel crapula immodica.

Frigus vehemens.

De his singulatim.

Contagium.—Hominum effluvia, accumulatione corrupta, veneni instar in nervos agunt; labefactis paulatim solidis in fluida serpit malum; vi cerebri imminuta, debilitatur cordis et vasorum actio, secretio impeditur; hinc humores in putredinem currunt,

runt, et sic quod olim alimento erat, in vitae detrimentum vertitur. In exercituum nosocomiis, ubi aegri longe plures quam par est in eodem cubiculo concluduntur, febris maligna saepe oritur; idem in arcibus, et oppidis, navibusque bellicis, et onerariis militum plenis, saepe accidit. Nec raro milites, longis in navigationibus, infra foros, tempestatis inclementia diu detenti, funestum inquinati aëris afflatum experiuntur.

Fomes.—Insignis captivorum historia traditur, qui dum * rei coram iudicibus starent, in auditores lethale sparserunt contagium; plures ex astantibus, febre correpti, fato brevi concesserunt. Neminem latet ex peste laborantium vestibis infandam propagari perniciem.

Humiditas cum calore juncta.—Calor immodicus fibras laxat, sanguinemque rariorem reddit; si vero accedat humiditas, haec quidem, cum et ipsa non modo vigorem minuat,

* Vid. Pringle de typho carcerum.

nuat, sed perspirationi, qua praecipue ex fluidis impura evehuntur, multum obstat, incipientem in humoribus putredinem aggravat.

Alimenta corrupta.—Multa exempla historia memorat, ubi obsessis in urbibus febres malignae grassabantur; imo vix ullum oppidum obsidione cinctum traditur, quintalis simul invaserit calamitas; quae quidem frumentis corruptis, carnibusque diu salitis, recte tribui videtur.

Fames a cibi penuria.—Corpus animale, rudimento ab exiguo, ad insignem crescit magnitudinem; simul variis modis, per totam vitam, damnum usque patitur; nisi igitur quod quotidie absumitur, recente alimento reparetur, paulatim dilabuntur vires, visconcoctionis languet, et, deficiente chylo, fluida in putredinem ruunt. Experientiam consulamus: Regnante, in Anglia, Carolo Primo, flagrante adhuc bello civili, nonnullis in locis saeviit pestis; nempe annona ingravescibat. Post aliquot inde annos, renovata lues, Londinenses invasit, et,
octo

octo dierum spatio, animarum ferme octo millia rapuit; gelu diu ante riguerat longe lateque tellus, unde periisse fruges, frumentumque parcius suppetiisse, haud inepte quis existimaverit. Non defunt plura similia, quorum meminisse ordinis propositi brevitatis in praesentia vetat.

Immunditiae.—Nihil magis putredini occurrit, quam debita materiae perspirabilis excretio; huic autem immunditiae praesertim obstant, dum oscula vasorum cutis fordibus occludunt. In carceribus videmus typhum frequentem. A scriptoribus observatur, intra centum annos febrium malignarum numerum minorem factum esse, ex quo plateae, in magnis urbibus, lapidibus stratae sunt, et homines munditias majori cura colere coeperunt.

Timor.—Vehementes omnes animi affectus vim sedantem in nervos exercent, praecipue vero timor adeo debilitat, ut inde convulsio saepe sequatur.

Venus vel crapula immodica.—Liquorum fortium vel veneris usus primum quidem

stimulo est ; immodicus vero, aut saepius
justo repetitus, vim nervosam minuit. Alio
adhuc modo nocet veneris excessus ; nempe,
nimia liquoris utilis jactura, feminis nam-
que secreti partem iterum usque absorberi,
et novum corpori vigorem addere verifi-
mile est.

Frigus vehemens.—Alias alio modo fri-
gus in corpore vivente agit. Positis qui-
busdam conditionibus, haud dubio sedans est,
et vitam, vel quibusdam in partibus vel toto
in corpore, extinguit. Animalium namque
vitam a calore, magna ex parte, pendere
constat.

Adhuc quaerendum superest, an ex ulla
causa, dum contagium abest, febris oriatur ;
sed non temere in hac quaestione judican-
dum, quippe de qua Cullenus ipse nil pro-
nunciare ausus sit.

CAUSA PROXIMA.

Sanguis in febribus missus crustam al-
bam plerumque exhibet ; inde viscidam
quamdam

quamdam liquidi arteriosi conditionem, febrium causam proximam, quidam posuerunt auctores; errasse autem viros egregios, recentiorum monstravit industria simul et sagacitas. Crustam etenim illam imminutae sanguinis cohaesioni deberi, nec aliud quam solutam glutinis partem esse ostendit. Nonnulli materiae cuidam in corpus receptae, ibi mutandae, indeque iterum ejiciendae, febres tribuerunt, et exemplo variolae hanc sententiam sustinere contenderunt. Sed nihil tali probatur argumento; cum in variola febris saepe ante eruptionem completam solvatur. Adhuc alia investiganda manet opinio; eorum nempe qui febrium causam bilem vocant, quam tamen symptoma tantummodo appellaverim. In stadio frigido ac debili corpore, sanguis, cum ad artus et cutem debito rivo propelli nequeat, interiora versus, praecipue in venam portarum, accumulatur; inde, emulsis vomitu ductibus biliaribus, inusitata copia educitur bilis, cujus secretionem auget, ubi adest tempestas aut regio calida. Ut febris igitur

tur

tur causam proximam inveniamus, ad alia confugiendum. Ad ea quae febris initio accidunt, attentum vertamus animum. Frequens rigor aegrum occupat, perspiratio supprimitur, et cutis speciem prae se fert anserinam. Ex his omnibus, sanguinem ad artus minus libero cursu transire, et vascula in cute spasmò constringi, patet. Quum vero simul se adjungant multa debilitatis signa, qualia, anorexia, nausea, vertigo, aliaque similia, spasmum istum ex atonia pendere pronum est credere. Facultas quae renixum suscitât, Vis Naturae Medicatrix audit; nempe, voce ista designatur oeconomiae animalis lex quaedam, quae corporis injuriis obviam ire creditur.

RATIO SYMPTOMATUM.

Singula quae in historia narrantur symptomata fusius evolvere, propter angustos dissertationis limites, minime licet. Hoc autem

autem cujufvis ingenui affenfu concedetur : Nempe, ex debilitate in solidis et proclivitate ad putredinem in fluidis, figna, a quibus praecipue periculum eft, pendere ; fcilicet, refolutae fanguinis texturae maculas, vibices, diarrhoeam, et fudores foetidos, vis nervosae imminutioni ftuporem fenfusque imbecillitatem facile referimus. Ad pulfus velocitatem duo concurrunt, nempe, natura ad caufam laedentem fuperandam fufcitatur ; fimul cor, dum, propter fibrarum debilitatem, contentum fanguinem, unaquaque fyftole expellere nequit, ad frequentiore excitatur contractionem.

P R O G N O S I S.

Ab unico quovis fymptomate vix certa prognofis deduci poteft ; imo plura fimul collecta in errorem faepe forfitan ducunt. Quae fequuntur tamen plerumque profperum eventum pollicentur : Delirium mite
aut

aut nullum, vires parum imminutae, lingua humida, cutis mollis, sudor lenis, vino pulsus firmior factus, stupor ac tremor imminutus, et symptomata, in universum, nervosa mitiora reddita. Sub morbi finem, urina turbida plerumque sanitatis redeuntis signum erit; sed aliquando, sanitate redeunte, cruda est; multi enim convaluerunt quibus nullum erat in urina sedimentum. Ex duplici symptomatum genere periculum cernitur: Magnam nempe debilitatem et praecipitem humorum in putredinem proclivitatem ostendentium. Prioris generis sunt, vox mutata et debilis, simulque morosa et celeris, visus hebes vel caligans, delirium, vigiliae pertinaces, sensus imbecillitas, pulsus debilis, artus frigidi vel torpidi, ad animi deliquium, in situ erecto, propensitas, respiratio debilis, ventriculi debilitas, qualis per anorexiam, nauseam, et vomitum ostenditur. Excretiones invitae a sphincterum paralyfi; deglutitio difficilis, a muscutorum faucium paralyfi. Tremulus linguae motus. Secundo generi referuntur victus animalis

malis fastidium, nausea, sitis ardens, acidorum desiderium, sanguis, ex vena eductus, non pro more coactus; sanguinis, sine impetus aucti indiciis, partibus ex variis, effusio; feri flavi sub cuticulam effusio, ab effusione sub cutem maculae petechiales, quo magis rubent, eo melioris ominis, quo magis livent aut nigrescunt, eo peioris, pessimi, si, pro maculis, vibices eruperint. His ubi accedunt dejectiones frequentes, laxiores, et foetidae, sudores olidi, et corporis totius odor cadaverosus, mortem in propinquo esse ne dubitaveris.

METHODUS MEDENDI.

Ex perspectis febris nervosae causis, harumque effectibus, tria medendi consilia oriuntur, scilicet:

I. Solvendus vasorum cutis spasmus.

II. Removenda debilitas, vel huic obviam eundum.

III.

III. Praecavendum a putredine, vel haec corrigenda. Spasmo solvendo conveniunt,

Emetica.

Diluentia.

Sales neutri.

Fotus tepidus.

Emetica.—Ad evacuandas ventriculi fordes, emeticum, morbi initio, exhiberi debet. Sic melius quoque promovebitur sanguinis circuitus. Mirus inter ventriculum et cutem consensus intercedit. Quicquid illius fibras excitat, ad hanc humores elicit, vasisque cutis tonum restituit. Minus tamen hujus loci erit plena vomendi actio, quam parva emetici dosis, subinde ad nauseam ministrata. Caeteris omnibus palam facile praeripiunt praeparata ex antimonio; dum etenim effectum suum cuti potentius impertiuntur, alvum leniter subducunt. Duo praecipue anteponenda, nempe, calx antimonii nitrata, et tartarum emeticum. Hujus in aqua solutio, partitis vicibus, apto interposito temporis intervallo, datur, donec effectum edat; illius pulvis ad
grana

grana tria, quinque, vel septem exhibetur, tertia vel quarta quaque hora, donec vel nauseam, vel sudorem, vel alvum moveat. Ministratio circa meridiem vel vesperem incipiat; tunc etenim exacerbatio, etsi non semper manifesta, evenit.

Diluentia.—Potus aquei recepti in vasa sanguifera, horum contractum lumen ampliant, secretiones adjuvant, et sic spasmi solutionem expediunt. Quo libentius bibat aeger, haud parvi momenti erit liquorum elegantia. Optimi sunt serum lactis, aqua pura, decoctum hordei, et lac aqua dilutum.

Sales neutri.—Stadio frigido, si hujus initio ministrentur, finem imponunt, et calorem accelerant, sales neutri. Multum itaque ad sudorem lenem eliciendum, adeoque spasmus tollendum, valeant necesse est. Acidum cum sale alkalino fixo opportune conjungitur, vitriolicum, propter majorem copiam, in castris usurparunt medici, sed nativum vegetabile gratius erit. Sal tartari,

tari, quippe ex alkalinis purissimus, anteponendus.

Fotus tepidus.—Hujus, apud antiquos, usus multum invaluit; et a recentioribus nuper renovatus est. Calor modicus vasa extrema leniter stimulat, et humiditatis accedentis ope relaxat, hinc spasmo solvendo aptus. Panno laneo aqua tepida madefacto, saltem per horam unam, perfricentur manus, crura, pedesque; totum corpus madefacere molestum erit, forsitan etiam periculo non carebit, ne universa aquae calidae applicatio vim debilitantem exerat. Si aeger fotum facile ferat, si inde sublevetur delirium, somnusque superveniat, utilis recte pronunciabitur. Alia antispasmodica, qualia camphora, moschus, et gummi asae-foetidae, a medicis aliquando usurpata sunt; omittenda tamen videntur, ingrata namque medicamentorum farrago aegrum fatigat, et ne utiliora sumat, impedit.

Ut removeatur debilitas, vel huic occurratur, utilia sunt:

Tonica.

Stimulantia.

Stimulantia.

Irritationum absentia.

Tonica.—Sub hoc capite, me quidem iudice, recte collocantur

Cortex Peruvianus.

Aër fixus.

Frigus.

Cortex Peruvianus.—Nondum convenit, utrum cortex Peruvianus in fluida, an in solida, prius agat; qui litem dirimere voluerit, corticis effectum attento secum animo reputet. Febris intermittens, nulla obtinente putredine, paroxysmo redituro occurrit. In ventriculo, postquam ibi dies octo mansisset, teste celeberrimo Alston, inventus est; et diebus aliquot post ministrationem, uti Cullenus memorat, rejectus. Ex his omnibus, conciliando nervis ventriculi tonum, qui inde in totum genus nervosum diffunditur, cortex agere videtur. Sed parum valet, nisi detur pulvere, et larga dosi, nempe, in adultis, saltem ad semunciam indies. Ubi nauseam movet,

ex

ex lacte ebutyrato, feliciter saepe adhibetur.

Aër fixus.—An vinculum fit aër fixus, quo rerum partes inter se nectuntur, affirmare non ausim; certe in morbis a debilitate pendentibus multum commodi affert. In typho et angina maligna saepe prodest; et in dyspepsia, quod quidem minime ambiguum exemplum est, feliciter usurpatur. Scorbuto nullum potentius remedium quam victus vegetabilis; hujus autem, in isto morbo, utilitas aëri fixo, quem plurimum res vegetabilis continet, tribuitur. Aëri quoque fixo, aquae minerales, et caeteras inter, celebres illi spadanorum fontes, uti lucidis probavit experimentis clarus Brocklesbuius *, virtutem debent; tales autem liquores, summo cum fructu, bibunt quicumque morbis aut intemperantia debilitati sunt; idem de foeminis, fibras delicatas a natura vel frequente abortu adeptis, dicendum. Duplex erit aëris fixi ministrandi ratio;

* Med, Observ. and Inquir. Lond.

ratio; nempe, aqua aëre fixo impraegnata bibenda: Vel detur salis alkalini solutio, et dein illico acidum sic in ventriculo effervescentia fiet, et aër fixus extricabitur. Haec methodus vomitui compescendo, illa corpori roborando, respondet.

Frigus.—Haud dubium quin sapiente consilio natura, corpora nostra frigidiori aëre circumdederit. Thermometri a Fahrenheit inventi, quivis sexagesimo secundo superior gradus stimulans est; ideoque vitandus. Quatenus hoc inferior esse debeat, futurae experientiae sit decernere. Gregorius junior, Med. Theor. Prof. et Prof. Clin. plerosque aegros, febribus continuis laborantes, quos in Nosocomio Regio Edinensi tractavit, ita decumbere curavit, ut cubicula, quamvis media hyeme, aër purus et gelidus libere perflaret, quod quidem saepe insigniter prodesse vidimus. In variola, praesertim confluyente, nihil magis quam aëra frigidum juvare, experientia docemur. Neque aër tantum frigidus in typho utilis erit, sed lavatio quoque frigida, quae ab antiquis,

tiquis, quibusdam partibus feliciter, saepe admota est, et a recentioribus toti quoque corpori; sed in hac insula nondum, teste Culleno, praxis ista obtinuit. At in Anglia sagax quidam medicus * aquam frigidam cum aceto toti corpori in typho feliciter admovit. In Nosocomio Regio Edinensi, aqua frigida cum aceto, capiti, cruribusque, ac manibus, prospero cum eventu, in typho, saepe adhibetur. Potus quoque frigidus ad vires reficiendas commendatur.

Stimulantia.—Ad hunc titulum pertinent

Epispastica.

Vinum.

Epispastica.—Haec equidem, non ut commendem, hoc in loco memoro; quippe longo et exquisito stimulo saevum dolorem creant, somnum arcent, et stranguriam saepe inducunt; contra, si, delirium mite levando, quid boni afferunt, id vino ac fotu, et citius et multo jucundius, obtinebitur.

* Jacobus Johnstone, Kidderminsteriensis.

tur. Neque vero levi momento haec opinio pendet: Gregorii etenim nostri non modo praeceptis sed felici quoque experientia confirmatur †.

Vinum.—Hoc nullus melior neque gratior stimulus; fibras leniter excitat, vires alit, et putredini occurrit. Sed ne parca ministretur manu. Ad libras duas indies, vel foeminis delicatis in typho datum, optime saepe cessit.

Irritationum absentia.—Omnia, quae vel quietem rumpunt, vel animum turbant, debilitatem augent. Summa igitur ope irritatio omnis amovenda. Quicquid sensum afficit, praecipue si angorem creet, arcendum. Si, igitur, aegri amicis calamitas aliqua accadat, tristis supprimatur historia; si ipse mortis metu trepidet, dulci spe erigatur animus, blandisque sermonibus mulceantur curae. Si porrecta recuset medicamenta,

† Parum in typho valere epispastica, experimentis accuratis monstravit illustris Home. Vid. Clin. Experim. an. 1780.

menta, iterum atque iterum, donec arrideant, mutanda sunt; nec vi, sed precibus, ut medico pareat, alliciendus est; in cubiculo amplo, nec ullo igne accenso, decumbat aeger; simul lectus stragulis leviter sternendus, cum nihil calore immodico pejus sit. Musculorum, respirationi praesertim inservientium, nimia vitetur actio; quod quidem assequemur, si aeger silentium servaverit. Alimentum parcum, et ex re vegetabili, esse debet; potus tenuis et aqueus; siti diluentibus obviam eundum, iisdem quoque corrigenda in fluidis acrimonia; quae, etsi multo minus frequens quam illustri Boerhaavio placet, esse videtur, in febribus tamen haud dubio obtinet. Alvus leniter soluta semper fervetur. Ad hoc clysmata ex aqua tepida vel oleo accommodantur. Ubi stimulo opus est, salis communis pauxillum addendum. Si enemata aversetur aeger, dentur ore mitissimi generis laxantia, qualia tamarindi, cremor tartari, vel manna. Acria, quippe quae nimium irriterent, rejicienda. Ubi, provento morbi stadio,

aeger

aeger infomnis et irritabilis est, laudano liquido, summo cum fructu, utitur Gregorius.

Praecavebitur a putredine, vel haec corrigetur,

Munditiis.

Aëre puro.

Antisepticiis.

Munditiis.—Ex gangraena in militis membro febrem malignam ortam, memorat celeberrimus Pringle; cura igitur adhiberi debet, ut munditiae in cubiculo semper coalantur; febre correpti manus ac pedes statim lavandi sunt aqua tepida, cui admisceatur aceti pars aequalis, antiseptica utpote futura; quamprimum amovenda excrementa omnia, et saepe mutanda lintea, tam lectum, quam aegri corpus, proxime tegentia.

Aëre puro.—Nihil magis putredini favet quam aër impurus; nullus autem nocentior aegri ipsius effluviis, quae ne accumulentur diuturna ventilatione cavendum.

E

Antisep=

Antiseptici.—Praecipua sunt,

Acida.

Fructus maturi acescentes.

Vapores antiseptici.

Acida.—Quomodo motum quo nimius calor gignitur, vel calorem ipsum acida minuant, nemo adhuc dicere potuit; certe cum ventriculo gratissima sint, et sitim tollant, utilia esse satis probantur. In statu tantum diluto usurpari possunt; vitriolicum saepe adhibetur. Cum vero acidum fossile fluidis nostris assimilari nequeat, vegetabile, quod in sanguinem facile recipitur, anteponendum: Forsitan etiam evolutione aëris fixi, qui in acido fossili nullus continetur, proficiet. Gratissimus erit succus limonum cum infuso hordei. Simul quotidie dentur aurantia duo vel tria. Ubi aeger liquida deglutire recusat, aurantii frustulo super linguam posito, fitis ardor feliciter temperatur.

Fructus maturi acescentes.—Caeteris antecellunt poma et pyra, vel forma solida, vel more infusi, usurpata. Lenem sudorem saepe

pe

pe promovent, vel faltem fubducendo leniter alvum, ad alkalinam humorum naturam corrigendam conferunt.

Vapores antifeptici.—Omnibus, quos noverim, praeftat aceti vapor, vel purum vel cum aqua mixtum acetum, in vafe aperto fuper lenem ignem maneat, ut per totum cubiculum diffundatur vapor, qui putrida effluvia corrigat.

Quoniam quicquid tonum folidis fupeditat, fecundaria faltem actione antifepticum eft, corticem Peruvianum, aëra fixum, et vinum, hoc etiam in loco memorare forfitan non abfonum foret; horum vero, cum jam antea mentionem fecerim, iterum meminiffe fupervacaneum. De fymptomate autem quodam mitigando, pauca dicenda: Haud raro, fcilicet, hoc in morbo invadit diarrhoea, cui optime fubvenit ipecacuanha parvis admodum dofibus, ad lenem fudorem, miniftrata. Ex vino danda videtur; fic namque, quod ex aegri viribus abfumitur, melius penfabitur. Ubi ex fordibus, in primis viis, irritantibus

irritantibus diarrhoea oritur, rheum recte adhibetur.

Aliquando in typho medicum fallit conjuncta pulmonum affectio, quae tamen non ipsi feбри, sed aegri temperamento, vel previo catarrho, referri debet, nec sanguinis detractionem postulat.

Ad finem jam perducta, etsi numeris omnibus minime absoluta chartula, quid superest, nisi ut, si quid in ea laude dignum inveniatur, Almae Matri, quae praecepta dedit, id omne acceptum retribuam? Diu fane Academia Edinensis, arte salutifera, per orbem celebris, floreat; nec unquam tales viros gremio fovere definat, quales ego artem Medicam docentes audivisse mihi gratulor: Felix, si tantis Praeceptoribus haud indignus olim discipulus evasero!

F I N I S.